

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 145g/2023

privind excepția de neconstituționalitate a articolului 6 alin. (2) din Legea nr. 289 din 22 iulie 2004 privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale

(condiția stagiului de cotizare ce trebuie realizat pentru a beneficia de prestații de asigurări sociale)

CHIȘINĂU

21 decembrie 2023

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dnei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Vasili Oprea, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 29 mai 2023,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 21 decembrie 2023, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 6 alin. (2) din Legea nr. 289 din 22 iulie 2004 privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale, ridicată de dna Victoria Cătană, parte în dosarul nr. 3a-126/2023, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecători ai Curții de Apel Chișinău format din dnii Ghenadie Mîra și Denis Băbălău și dna Ina Dutca, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe rolul Curții de Apel Chișinău se află cererea de apel împotriva Hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, în cauza civilă formulată de dna Victoria Cătană împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la anularea actului administrativ defavorabil și obligarea acestei autorități de a emite un act administrativ individual favorabil.

4. În cadrul ședinței de judecată în procedura apelului, dna Victoria Cătană a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 6 alin. (2) din Legea nr. 289 din 22 iulie 2004 privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale.

5. Printr-o Încheiere din 11 mai 2023, un complet de judecători ai Curții de Apel Chișinău a dispus trimiterea sesizării la Curtea Constituțională, în vederea soluționării excepției.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 16 Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 47 Dreptul la asistență și protecție socială

„(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

(2) Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.”

7. Prevederile relevante ale Legii nr. 289 din 22 iulie 2004 privind indemnizațiile de incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale sunt următoarele:

Articolul 1 Obiectul și sfera de aplicare a prezentei legi

„(1) Prezenta lege stabilește dreptul la prestații de asigurări sociale pentru prevenirea, limitarea, înlăturarea riscurilor sociale și susținerea financiară a persoanelor îndreptățite a le primi, în cazul producerii unor astfel de riscuri.

(2) Reglementările prezentei legi se aplică în cazul următoarelor riscuri sociale asigurate: îmbolnăvirea, maternitatea, creșterea copilului și decesul.”

Articolul 5 Tipurile de prestații de asigurări sociale

„(1) Asigurații din sistemul public de asigurări sociale au dreptul la următoarele prestații:

[...]

d) indemnizație de maternitate;

[...]

f) indemnizație pentru creșterea copilului până la împlinirea vârstei de 3 ani;

[...].”

Articolul 6 Condițiile de acordare a prestațiilor de asigurări sociale

„(1) Asigurații au dreptul la prestații de asigurări sociale dacă au un stagiul total de cotizare de cel puțin 3 ani.

(2) Asigurații care au un stagiul total de cotizare de până la 3 ani beneficiază de dreptul la prestații de asigurări sociale dacă confirmă un stagiul de cotizare de cel puțin 9 luni în ultimele 24 de luni premergătoare datei producerii riscului asigurat sau datei nașterii copilului în cazul riscului asigurat creșterea copilului.

[...]

(6) Femeile asigurate au dreptul la indemnizație de maternitate indiferent de durata stagiului de cotizare.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autoarei excepției de neconstituționalitate

8. Articolul 6 alin. (2) din Legea nr. 289 din 22 iulie 2004 prevede că asigurații care au un stagiul total de cotizare de până la trei ani beneficiază de dreptul la prestații de asigurări sociale dacă confirmă un stagiul de cotizare de cel puțin nouă luni în ultimele 24 de luni premergătoare datei producerii riscului asigurat sau datei nașterii copilului în cazul riscului asigurat al creșterii copilului. Totuși, până la intrarea în vigoare la 1 aprilie 2014 a Legii nr. 332 din 23 decembrie 2013, care a amendat articolul 6 alin. (2), stagiul de cotizare care conferea dreptul la prestații de asigurări sociale era de trei luni, nu de nouă luni, așa cum prevede în prezent Legea.

9. În opinia autoarei excepției, amendamentul legislativ a instituit un tratament discriminatoriu între persoanele care au beneficiat de prestații de asigurări sociale până la operarea modificării și persoanele care beneficiază de indemnizații în baza legii noi.

10. Autoarea excepției consideră că prevederile contestate încalcă articolele 1 alin. (3), 7, 16, 46, 47, 52 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

11. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

12. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Legea nr. 289 din 22 iulie 2004 privind indemnizațiile de incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale, ține de competența Curții Constituționale.

13. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de o parte în proces. Astfel, Curtea reține că excepția este formulată de subiectul căruia i s-a acordat acest drept, pe baza articolului 135 alin.(1) literele a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

14. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie articolul 6 alin. (2) din Legea nr. 289 din 22 iulie 2004. Prevederile contestate nu au mai făcut obiect al unei sesizări depuse la Curtea Constituțională.

15. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză care are ca obiect controlul legalității unor acte emise de Casa Națională de Asigurări Sociale în care a fost aplicat articolul 6 alin. (2) din Legea nr. 289 din 22 iulie 2004. Astfel, Curtea admite că prevederile contestate ar putea fi aplicate în cauza în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

16. O altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autoarei sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental garantat de Constituție (DCC nr. 95 din 17 iunie 2021, § 28; DCC nr. 125 din 13 septembrie 2022, § 22).

17. Autoarea excepției a menționat că prevederile contestate încalcă articolele 1 alin. (3) (*statul de drept*), 7 (*Constituția, lege Supremă*), 16 (*egalitatea*), 46

(dreptul la proprietate privată și protecția acesteia), 47 (dreptul la asistență și protecție socială), 52 (dreptul la petiționare) și 54 (restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți) din Constituție.

18. Curtea reiterează că articolele 1 alin. (3) și 7 din Constituție comportă un caracter general, reprezintă imperative care stau la baza oricăror reglementări și nu pot constitui repere individuale și separate (DCC nr. 23 din 22 februarie 2022, § 13). Totodată, referitor la incidența articolelor 16 și 54 din Constituție, Curtea menționează că aceste articole nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi incidente, autoarea trebuie să demonstreze existența unei ingerințe în drepturile fundamentale garantate de Constituție (HCC nr. 30 din 23 septembrie 2021, § 42). Abia în cadrul analizei ingerinței abstracte în drepturile fundamentale garantate de Constituție Curtea poate pune în operă prevederile acestor articole (HCC nr. 6 din 10 martie 2022, § 15; DCC nr. 63 din 22 aprilie 2022, § 21).

19. Referitor la capetele sesizării care pretind incidența articolelor 46 și 52 din Constituție, Curtea reține că autoarea excepției nu contestă norma juridică pe baza unor argumente care ar face incidente dreptul la proprietate privată și dreptul la petiționare.

20. Referitor la incidența articolului 47 din Constituție, în jurisprudența sa, Curtea a subliniat că prevederile care stabilesc condițiile de acordare a prestațiilor de asigurări sociale *lato sensu* intră în câmpul de aplicare al articolului 47 din Constituție (a se vedea, spre exemplu, HCC nr. 29 din 22 noiembrie 2018, § 37; DCC nr. 166 din 20 decembrie 2018, § 23). Așadar, având în vedere că sesizarea contestă condițiile în care se acordă indemnizația de maternitate și de creștere a copilului, Curtea reține aplicabilitatea articolului 47 din Constituție. În continuare, Curtea trebuie să stabilească dacă tratamentul diferențiat contestat face incident articolul 16 din Constituție.

21. Curtea observă că articolul 6 alin. (2) din Legea nr. 289 din 22 iulie 2004 stabilește că asigurații care au un stagiu total de cotizare de până la trei ani beneficiază de dreptul la prestații de asigurări sociale dacă confirmă un stagiu de cotizare de cel puțin nouă luni în ultimele 24 de luni premergătoare datei producerii riscului asigurat sau datei nașterii copilului în cazul riscului asigurat al creșterii copilului.

22. Pentru că condiția stagiului de cotizare de cel puțin nouă luni în ultimele 24 de luni premergătoare datei producerii riscului asigurat sau datei nașterii copilului în cazul riscului asigurat al creșterii copilului a fost introdusă prin Legea nr. 332 din 23 decembrie 2013, autoarea excepției a argumentat existența unui tratament diferențiat între persoanele care au beneficiat de indemnizație până la operarea modificărilor și persoanele care beneficiază de indemnizație în baza legii noi.

23. În jurisprudența sa, Curtea a menționat că nu orice tratament diferențiat implică în mod automat o încălcare a articolului 16 din Constituție. Pentru a se stabili încălcarea articolului 16 din Constituție, trebuie să se constate faptul că persoanele aflate în situații similare sau comparabile beneficiază de un tratament preferențial și că această diferențiere este una discriminatorie (DCC nr. 104 din 1 iulie 2021, § 23; DCC nr. 148 din 15 noiembrie 2022, § 33).

24. Totodată, Curtea a menționat că situația diferită în care se află persoanele în funcție de reglementarea aplicabilă, potrivit principiului *tempus regit actum*, nu poate fi considerată o încălcare a dispozițiilor constituționale care garantează

egalitatea în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și discriminări. Curtea a precizat că respectarea egalității în drepturi, precum și a obligației de nediscriminare, stabilite prin prevederile articolului 16 alin. (1) din Constituție, presupune luarea în considerare a tratamentului pe care legea îl prevede față de cei cărora li se aplică în decursul perioadei în care reglementările sale sunt în vigoare, nu în raport cu efectele produse prin reglementările legale anterioare. Reglementările juridice succesive pot prezenta, în mod firesc, diferențe determinate de condițiile obiective în care au fost adoptate (HCC nr.19 din 24 septembrie 2019, § 23; DCC nr. 104 din 1 iulie 2021, §§ 24 și 25).

25. Astfel, Curtea reține că persoanele care au beneficiat de indemnizație până la operarea modificărilor și persoanele care beneficiază de indemnizație în baza legii noi nu se află în situații asemănătoare sau comparabile.

26. Prin urmare, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 6 alin. (2) din Legea nr. 289 din 22 iulie 2004 privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale, ridicată de dna Victoria Cătană, parte în dosarul nr. 3a-126/2023, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 21 decembrie 2023
DCC nr. 184
Dosarul nr. 145g/2023*